

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE

ZARZĄD GŁÓWNY

SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU

ÚSTREDNÝ VÝBOR

ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków, tel.: (+48) 12 632-66-04, 12 634-11-27, fax: (+48) 12 632-20-80

Skład – tel.: (+48) 12 633-09-41, Redakcja Żivot – tel.: (+48) 12 633-36-88, e-mail: zg@tsp.org.pl, www.tsp.org.pl

Bank BGŻ BNP PARIBAS 27 1600 1462 1836 1842 2000 0001

NIP 676-01-12-788

REGON 000804709

KRS 0000254010

L. dz. 38 / 21

Kraków, dnia 3. 03. 2021

Szanowna Pani Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa

Szanowna Pani Marszałek,

w związku z przyjęciem przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwały z dnia 24 lipca 2020 r. w sprawie uczczenia 100. rocznicy powrotu części Orawy i Spisza do niepodległej Polski¹ uprzejmie informujemy, iż przedmiotowa uchwała przyjęta została na podstawie błędnych ustaleń, w sposób niezgodny z faktami historycznymi. Ze względu na fakt, iż ww. uchwała legitymizuje błędne twierdzenia o „powrocie” tych ziem do Rzeczypospolitej Polskiej, winna zostać przez Wysoką Izbę uchylona. Domniemany „powrót Spisza i Orawy” do Polski nie mógł nastąpić 5 listopada 1918 r. (lub w innym dniu, o czym niżej) z bardzo prozaicznego i logicznego powodu. We wskazanym wyżej dniu 1918 roku Republika Polska jeszcze nie istniała, gdyż przyjęto, iż dniem jej powstania jest dzień 11 listopada 1918 r.², co zatwierdził Sejm RP ustawą z dnia 23 kwietnia 1937 r. o Świącie Niepodległości, w której za dzień odzyskania niepodległości przyjęto i prawnie usankcjonowano symboliczną datę 11 listopada 1918 r., mimo że pierwszy akt świadczący o powstaniu Republiki Polskiej to nota Józefa Piłsudskiego do prezydenta Stanów Zjednoczonych oraz rządów innych państw z 16 listopada 1918 r.³

Niepoprawna jest również nazwa uchwały Sejmu RP z dnia 24 lipca 2020 r., która jest nadto sprzeczna z jej treścią. O ile w nazwie przedmiotowej uchwały mowa jest o „powrocie” części Orawy i Spisza do niepodległej Polski, to w treści omawianej uchwały, w akapicie czwartym i piątym, mowa jest już o „przyłączeniu”, a w szóstym o „włączeniu” części ziem Orawy i Spisza do Rzeczypospolitej. Są to twierdzenia wzajemnie sprzeczne i prowadzą do przekłamań niezgodnych z faktami. Logika wskazuje bowiem jednoznacznie, iż do Rzeczypospolitej Polskiej nie mogły wrócić terytoria, które nigdy do niej nie należały.

Pozwolimy sobie zwrócić uwagę na fakt, iż niemal wszystkie akapity uchwały przyjętej przez Sejm RP w dniu 24 lipca 2020 r. zawierają rażące błędy historyczne i rzeczowe, co źle

¹ Monitor Polski z dnia 31 lipca 2020 r., poz. 676.

² L. A n t o n o w i c z, *Status prawnomiędzynarodowy Polski (1918–2018)*, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, Lublin 2018, s. 9.

³ Monitor Polski z dnia 18 listopada 1918 r., Nr 206.

świadczy nie tylko o poziomie merytorycznym wnioskodawców, lecz również poziomie legislacyjnym Sejmu RP. Wymieńmy je zatem w układzie chronologicznym:

1. W akapicie pierwszym, którego brzmienie jest następujące: *...Dnia 5 listopada 1918 r. mieszkańcy Jabłonki i przedstawiciele innych wsi Górnej Orawy zawiązali Polską Radę Narodową, która rozpoczęła sprawowanie polskiej administracji w miejsce dotychczasowej – węgierskiej. Uchwaliła ona uroczyście, iż...*⁴, jest kilka błędów rzeczowych.

Po pierwsze: niepewna jest data jej zawiązania, gdyż nie zachowały się dokumenty archiwalne tego zdarzenia. Jedyne źródło, pamiętnik ks. Ferdynanda Machaya *Moja droga do Polski*⁵, spisane zostało prawdopodobnie dopiero w 1922 r., i jest źródłem bardzo subiektywnym. Ks. Ferdynand Machay twierdzi, że zdarzenie to miało miejsce w dwóch różnych dniach: na stronie 104 swego pamiętnika podaje datę 5 listopada 1918 r.⁶, zaś na stronie 134 twierdzi, iż było to 4 listopada 1918 r.⁷ Jeszcze inną datę podaje Jerzy M. Roszkowski, autor publikacji „Zapomniane Kresy”, który twierdzi w przypisie, iż zdarzenie to miało miejsce 6 listopada 1918 r.⁸, i że taka data widnieje na dokumencie.

Po drugie: nieprawdą jest, iż w dniu 5 listopada 1918 r. (lub w inny dzień – jak wyżej) *...mieszkańcy Jabłonki i przedstawiciele innych wsi Górnej Orawy zawiązali Polską Radę Narodową...*, gdyż było ich łącznie 17, 16 z Jabłonki⁹ i jeden z Zubrzycy Górnej¹⁰, i nie zawiązali *... Polską Radę Narodową...*, lecz *Radę Narodową*, która w swej nazwie nie posiadała przymiotnika polska¹¹. Rada ta nie mogła rozpocząć w Jabłonce sprawowania *...polskiej administracji w miejsce dotychczasowej – węgierskiej...*, gdyż zgodnie z ustawodawstwem węgierskim w Jabłonce władzę sprawował samorząd oraz wójt, wybierany w głosowaniu powszechnym, na podstawie ustaw węgierskich¹², a miejscowość Jabłonka stanowiła wówczas gminę jednostkową, należącą do powiatu Trstená i nie posiadała kompetencji do podejmowania jakichkolwiek decyzji w sprawie aktów prawnych, przekraczających kompetencje samorządu terytorialnego. Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż ustawodawstwo węgierskie o samorządzie gminnym z 1870 r., znowelizowane w 1886 r., obowiązywało na przyłączonych do Polski częściach Spisza i Orawy¹³ aż do pierwszej polskiej unifikacji prawa, przeprowadzonej rozporządzeniem Rady Ministrów z 23 września 1929 r. o rozszerzeniu na terytorium Spisza i Orawy galicyjskich ustaw o samorządzie gminnym i powiatowym¹⁴. W listopadzie 1918 r. nie nastąpiła zatem żadna zmiana administracji samorządowej na Orawie. Potwierdzają to wspomnienia cytowanego ks. F. Machaya, który twierdzi, iż do 13 stycznia 1919 r., do jego ucieczki z Jabłonki i do nakazu wycofania polskich wojsk okupacyjnych z Orawy¹⁵, nie przybyli do Jabłonki żadni polscy urzędnicy administracyjni¹⁶, zatem polskiej administracji nie wprowadzono, gdyż nie miałby jej kto wprowadzać.

⁴ Monitor Polski z dnia 31 lipca 2020 r., poz. 676.

⁵ F. Machay, *Moja droga do Polski. Pamiętnik*, wyd. III, Kraków 1992, s. 104.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże, s. 134.

⁸ Przypis nr 53. J. M. Roszkowski, „Zapomniane Kresy” *Spisz, Orawa, Czadeckie w świadomości i działalności Polaków 1895-1925*. Powiatowe Centrum Kultury w Nowym Targu, II. wydanie 2018, s. 201.

⁹ J. M. Roszkowski, „Zapomniane Kresy”..., s. 201.

¹⁰ Był nim Ignacy Dziurczak-Brzezowicki. (J. M. Roszkowski, „Zapomniane Kresy”..., s. 201.).

¹¹ F. Machay, *Moja droga do Polski...*, s. 105, 106, 108, 109, 130.

¹² J. Šutajová, *Formovanie obecnej samosprávy na Slovensku*. Link: <http://www.saske.sk/cas/archiv/2-2006/Sutajova.html> [Dostęp: 11.02.2021].

¹³ Na mocy decyzji Rady Ambasadorów w Spa 28 lipca 1920 r.

¹⁴ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 września 1929 r. o rozciągnięciu na obszar Spisza i Orawy mocy obowiązującej galicyjskich ustaw o samorządzie gminnym i powiatowym*. Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 546; J. Ciągwa, Stan prawny na Spiszu i Orawie w latach międzywojennych. In: *Studia Iuridica Silesiana*, Katowice: Uniwersytet Śląski, 1986, s. 148.

¹⁵ F. Machay, *Moja droga do Polski...*, s. 107.

¹⁶ F. Machay, *Moja droga do Polski...*, s. 130.

Po trzecie: z dniem powstania Republiki Czechosłowackiej (28 października 1918 r.), cały Komitat Orawski, Komitat Spiski, jak również Komitat Trenczyński, włączony został do Republiki Czechosłowackiej, będącej sukcesorem rozpadających się Węgier.

2. Twierdzenie zawarte w drugim akapicie uchwały Sejmu RP z dnia 24 lipca 2020 r. „*My, Polacy na Górnej Orawie, korzystając z zasady samostanowienia narodów o sobie, po rozpadnięciu się państwa węgierskiego nie chcemy pozostawać w nowo utworzonym państwie czecho-słowackim, lecz żądamy przyłączenia wszystkich polskich ziem w żupanstwach: trenczyńskim, orawskim i spiskim do wielkiej, katolickiej Polski*” – sugeruje, iż:

Po pierwsze: w żupanstwach: trenczyńskim, orawskim i spiskim były ziemie polskie, co jest oczywistą nieprawdą i jest sprzeczne z elementarnymi faktami geograficznymi i historycznymi, gdyż żadna z tych trzech ziem nigdy do Polski nie należała. Wysuwanie natomiast daleko idących wniosków z tzw. *Aktu zastawu miast spiskich i okręgu podolinieckiego i lubowskiego* z 1412 r. jest daleko idącą nadinterpretacją. Przedmiot zastawu nie jest bowiem majątkiem jej dysponenta, a zastaw według *Słownika języka polskiego* to rzecz, przedmiot, ruchomość, stanowiące zabezpieczenie spłaty długu. Taką definicję zastawu określa również Mała Encyklopedia Prawa: *Zastaw, prawo rzeczowe zabezpieczające wierzytelność, t. j. dające uprawnionemu możliwość zaspokojenia oznaczonej wierzytelności z rzeczy ruchomej*.¹⁷ Miasta te nadal były częścią Korony św. Stefana i jedynie płacone przez nie podatki stanowiły dochód króla Jagielly. Zaś pobieranie odsetek od pożyczki, zgodnie z Prawem kanonicznym, było zabronione i uważane za lichwę (łac. *usura*, słow. *úžera*, pol. *lichwa*)¹⁸. Lichwiarzowi groziła kara ekskomuniki. Ekskomunika groziła stronie polskiej także w przypadku, gdyby ta odmówiła przyjęcia pożyczki Zygmunta Luksemburskiego sumy¹⁹. W powszechnym obiegu funkcjonowało zdanie Tomasza z Akwinu: *Qui facit usuram, vadit ad infernum, qui non facit usuram, vadit ad inopiam*.

Węgrzy deklarowali kilka razy gotowość spłacenia pożyczki, czego strona polska jednak nie akceptowała. Przyczyną odmowy było prawdopodobnie to, że dochody z zastawionych miast wielokrotnie przewyższały wielkość pożyczki²⁰.

Po drugie: Sejm RP nie może uwiarygadniać twierdzenia, iż 17 przypadkowych osób (16 z Jabłonki i jedna z Zubrzycy Górnej) może wypowiadać się w sprawach mieszkańców całych żupanstw: *trenczyńskiego, orawskiego i spiskiego*, o czym mieszkańcy tych żupanatów najprawdopodobniej nic nie wiedzieli.

3. Twierdzenie zawarte w trzecim akapicie, w zdaniu pierwszym uchwały, iż: *W połowie listopada 1918 r. powstała kolejna Polska Rada Narodowa w Lubowli na Spiszu – w tym samym grodzie, w którym funkcję starosty prawie pięć wieków wcześniej sprawował Zawisza Czarny...* – jest również błędne i zawiera nieprawdziwe fakty, które nigdy nie miały miejsca:

Po pierwsze: podobnie jak w przypadku Jabłonki, trzech mieszkańcy Starej Lubowli – Bojarski i dwaj bracia Kuczkowscy – nie zawiązali w połowie listopada 1918 r. *...Polską Radę Narodową...*, lecz *Radę Narodową Spiską*, która w swej nazwie nie posiadała przymiotnika polska²¹.

¹⁷ *Mała Encyklopedia Prawa*. PWN. Warszawa 1960, s. 811.

¹⁸ E. C i ą g w a – J. C i ą g w a, *Záloh spišských miest*. [w:] L. Molitoris (red.) *Almanach Slowacy w Polsce I*. Kraków: Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Czechów i Słowaków w Polsce, 1993, s. 24-38.

¹⁹ J. V o j t a s, *Spišská Nová Ves 360 rokov v zálohu poľských kráľov*. [w:] *Spišská Nová Ves I*, Košice, 1968.

²⁰ M. G o t k i e w i c z, *Przyczynki do sporów granicznych polsko-węgierskich i sprawa wykupu miast spiskich z polskiego zastawu*. *Małopolskie Studia Historyczne*. R. IX. Z. 1/2, (32/33), 1966, s. 52-53.

²¹ F. M a c h a y, *Moja droga do Polski...*, s. 121. Prezesem był Julian Bojarski, a członkami bracia Józef i Zygmund Kuczkowscy. M. M a j e r i k o v á, *Vojna o Spiš. Spiš v politike Polska v medzivojnovom období v kontexte česko-slovensko-poľských vzťahov*. Kraków: Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2007, s. 29; E. L a i n c z,

Po drugie: Jeśli zaś mowa o strukturze narodowościowej ówczesnej Lubowli, to w bardzo ciekawy sposób opisuje ją nieznany autor, prawdopodobnie jeden z braci Kuczkowskich, który w liście opublikowanym w 42 numerze Gazety Podhalańskiej z 24 października 1915 r. pisze: *...Polaków wychowanych w duchu Polskim jest w Lubowli niewielu. Jest jeden masarz, kowal i nas braci dwóch...*²².

4. Twierdzenie zawarte w czwartym akapicie, iż *...przynależność Spisza i Orawy miała się rozstrzygnąć w korzystnie rokującym plebiscycie mieszkańców...* jest nieprawdziwe, co potwierdzają nie tylko ówczesne czechosłowackie, lecz także polskie przekazy źródłowe, wskazujące, iż było dokładnie na odwrót. Z uwagi na fakt, iż Wysoka Izba została wprowadzona w błąd, pozwalamy sobie na przytoczenie kilku przekazów źródłowych:

- Polski wywiad wojskowy w raporcie z 26 czerwca 1920 r. o sytuacji na terenach plebiscytowych na Spiszu donosił: *...Sytuacja na Spiszu jest w tej chwili beznadziejna. Plebiscyt, o ile by się odbył, dałby Polsce maksimum pięć do dziesięciu procent głosów. Nastrój ludności (...) obecnie jest wobec Polski wręcz wrogi...*²³.
- Informację powyższą w sposób jednoznaczny potwierdza członek Polskiego Komitetu Plebiscytowego w Nowym Targu Julian Zborowski w liście do prof. Władysława Semkowicza z 10 czerwca 1920 r. *...Plebiscyt wedle wczorajszego i dzisiejszego posiedzenia z komitetem w Jablonce i Starej Wsi – przedstawia się fatalnie i chyba za rok może się wynik zmienić; dodaję, że oprócz tego Jablonka jest optymistą co do Słowaków, czego przeciwstawiam relacje dr Jabłońskiego i więzienne wrażenia Dobrowolskiego. Otóż na Orawie mamy tylko okolice Jabłonki za sobą na pewne; stan w namiestowskim fatalny. Ogółem na Orawie 30% - 40% za nami, choć i to przesada. (...) Na Spiszu sytuacja parę razy gorsza. Procent dla nas 10 – 20%. Tu leżymy na obie łopatki. Są wsie, w których nikt jeszcze z naszych nie był. Komitet starowiejski jest bez organizacji (...) Stwierdzam więc: 1. Że przy plebiscycie leżymy...*²⁴.
- Również w Sprawozdaniu o obecnych stosunkach na Spiszu i Orawie z dnia 26 listopada 1920 r. pisał podobnie przedstawiciel tymczasowej administracji na przyłączonych częściach Spisza i Orawy: *...Nastrój ludności na ziemiach Spisza i Orawy z chwilą przyłączenia ich, a zwłaszcza na Spiszu, nie był dla Polski przychylny, a co zaś dziwniejsze, że właśnie ludność gmin granicznych, jak Niedzica, Frydman, Czarna Góra, Krempachy, odnosiła się wprost wrogo do Polski i Polaków. (...) Po przyłączeniu Niedzicy do Polski kilkudziesięciu młodych ludzi (...) schroniło się do Czechosłowacji, wielu zaś starszych nosiło się z myślą wysprzedania się i przeniesienia za granicę. (...) W ogóle na Spiszu panowało ogólne, rzec można, niezadowolenie z przyłączenia do Polski. Ludność przeważnie chciała zostać albo przy Słowakach, za czym Czesi pracowali, albo wreszcie przy Madziarach. – Wyraz temu niezadowoleniu dali wójci na zebraniu w Łapszach Niżnych, gdzie dopiero trzeba było użyć groźby, by przelamać opór i skłonić ich do złożenia przyrzeczenia...*²⁵.

Situácia na severnom Spiši v rokoch 1918 – 1919 a vojenské snahy o jeho pripojenie k Poľsku. [w:] M. Majeriková-Molitoris (red.) *Almanach Slováci v Poľsku XVII.*, Kraków: Spolok Slovákov v Poľsku, 2016, s. 70-71.

²² List z Lubowli. Polskość na Spiszu. *Gazeta Podhalańska* z 24 października 1915 r., nr 42, s. 6.

²³ Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie (dalej CAW Warszawa), I 300.76.284 – Ekspozytura Oddziału II Sztabu Generalnego w Nowym Targu do Oddziału II Informacyjnego DOGen Kraków, 26. VI. 1920. E. D ł u g a j - c z y k, Sprawa karna Kolomana Weisa. Przyczynek do polskiej akcji wojskowej na Spiszu i Orawie w 1920 roku. [w:] Ludomir Molitoris (red.) *Państwo, prawo, społeczeństwo w dziejach Europy środkowej*. Katowice – Kraków: Uniwersytet Śląski w Katowicach – Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2009, s. 143.

²⁴ List Juliana Zborowskiego z 10 czerwca 1920 r. do prof. Władysława Semkowicza. Biblioteka Jagiellońska Kraków, Dział Rękopisów, Spuścizna prof. Wł. Semkowicza, 9579 III., s. 3-5/197-188.

²⁵ Archiwum Muzeum Tatrzańskiego Zakopane (dalej: AMT Zakopane); Sprawozdanie o obecnych stosunkach na Spiszu i Orawie z dnia 26 listopada 1920 r. AR 315, s. 230.

- Przyłączenie części Spisza i Orawy do Polski tak skomentował polski jezuita ks. Kazimierz Bisztyga, któremu ks. biskup Stefan Sapieha zlecił w 1923 roku przeprowadzenie misji na tych terenach: *...Że plebiscyt na Spiszu i Orawie nie doszedł do skutku, to nasze szczęście, gdyż groził nam zupełną przegraną i fiaskiem wielkim, a i ten mały ochlap ze Spiszu i Orawy, rzucony nam od stołu Najwyższej Rady, nie byłby nasz, gdyby przyszło było do głosowania. Chociaż bowiem na całym Spiszu i Orawie lud jest rdzennie polski, mówi, a nawet klnie po polsku, narodowo zupełnie nieświadomy, do Polski nie czuł żadnej sympatii, za polski lud się nigdy nie uważał i za Polską nigdy nie byłby głosował. Kilka rodzin uświadomionych, jak Sokorzy²⁶, Machaje na Orawie, a Haberzy na Spiszu, to chlubne ale znikome wyjątki...*²⁷.

5. Również twierdzenie zawarte w piątym akapicie, mówiące o tym, iż kształtowanie południowej granicy *...wymagało niezwyklej odwagi i zaangażowania jednostek...*, jest nieprawdziwe, gdyż jak wykazaliśmy wyżej, i to na podstawie polskich źródeł archiwalnych, zdecydowana większość mieszkańców części Spisza i Orawy nie utożsamiała się z narodem polskim i nie chciała należeć do Polski. Po ogłoszeniu plebiscytu 27 września 1919 r. ludność słowacka stała się obiektem prześladowań, a nawet mordów. Uczestniczyły w tym polskie grupy terrorystyczne zorganizowane w tzw. Legiach Spisko-Orawskich, członkowie których za popełnione mordy na ludności cywilnej byli w okresie międzywojennym odznaczani i jako zasłużeni zatrudniani na państwowych etatach. Na przykład zabójca wójta Niedzicy narodowości słowackiej Valentína Strončeka i 15 letniego dziecka Jozefa Dénesa (Dembský'ego) Zoltan Pécsi²⁸, oficer Legii Spisko-Orawskiej, został nauczycielem w Kacwinie, w Niedzicy, a następnie w Szaflarach. Potwierdził on też, że Rudolf Kastyak, współsprawca tych zbrodni, otrzymał polskie odznaczenie państwowe za współudział w tych zabójstwach²⁹.

Słowacka ludność części Spisza i Orawy po przyłączeniu do Polski była przez władze polskie prześladowana. W sposób jednoznaczny wynika to ze Sprawozdania o obecnych stosunkach na Spiszu i Orawie z dnia 26 listopada 1920 r., znajdującego się w Archiwum Muzeum Tatrzańskiego, w którym jego autor, starosta spisko-orawski Jan Bednarski, pisze: *I tak Policja Państwowa, która pierwsza wkroczyła na te obszary oddziaływa wręcz szkodliwie na usposobienie ludności. Życie nad stan, robienie długów, rekwizycja bezpodstawną podwód, bicie ludzi, przemytnictwo nie należą do rzadkości*³⁰. Podobnie zachowywało się przybyłe na przyłączone części Spisza i Orawy wojsko polskie, co tenże autor tak skomentował: *Na wojsko wartownicze dochodzą też nie rzadko skargi, a to również z powodu rekwizycji podwód, kradzieży, bicia a i innych nadużyć. Swego czasu część wojska tego nie miała butów, a w ogóle nieregularnie jest zaopatrywana w żywność. Żołnierze graniczni nie są dostatecznie wyszkoleni i w niewystarczającej liczbie*³¹. Doprowadziło to do tego, iż w niektórych miejscowościach nowe polskie władze wprowadziły stan wyjątkowy (np. w Niedzicy³²) i zaczęły Spiszaków i Orawian narodowości słowackiej zamykać w więzieniach (Frydman, Trybsz, Krempachy³³ i Ja-

²⁶ Winno być: Sikorowie.

²⁷ K. O. B i s t y g a, Misje ludowe na Spiszu. In: *Nasze Wiadomości*, Kraków. Drukarnia „Przeglądu Powszechnego“, styczeń – marzec 1924, T. VII, nr 34, s. 97.

²⁸ CAW Warszawa, Akta Personalne i Odznaczenia. *Teka Baczyńskiego*.

²⁹ CAW Warszawa, Akta Personalne i Odznaczenia. *Teka Baczyńskiego*. L. W i a t e r, „My tu Polacy“ *Niezwykłe życiorysy orawskich Bojowników Niepodległości*. Orawska Biblioteka Publiczna w Jablonce, 2020, s. 86.

³⁰ AMT Zakopane, Sprawozdanie o obecnych stosunkach na Spiszu i Orawie z dnia 26.11.1920 r. AR 315, s. 231.

³¹ AMT Zakopane, Sprawozdanie o obecnych stosunkach na Spiszu i Orawie z 26.11.1920 r. AR 31, s. 231.

³² Štátny archív Prešov, ŠA Levoča, SŽ, ŽŽS, Situačná správa z bývalých plebiscitných území za dobu 5.-14. augusta 1920, 1964/1920 prez.

³³ F. M ó š, *Roky 1918-1939 na severnom Spiši*. Vedecká spoločnosť pre zahraničných Slovákov, Bratislava 1944, s. 11.

blonka³⁴). Do pacyfikacji niezadowolonych mieszkańców, którym całkowicie odebrano szkolnictwo słowackie, nadto sekularyzując słowackie katolickie szkoły ludowe i zwalnając słowackich nauczycieli, wezwano 300 żołnierzy 3. batalionu 4. Pułku Strzelców Podhalańskich³⁵, by w swoisty sposób *zaprowadzili porządek*.

6. Twierdzenie zawarte w ostatnim akapicie uchwały Sejmu RP z dnia 24 lipca 2020 r., iż: *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wyraża najwyższy szacunek i uznanie tym, których determinacja i umiłowanie Ojczyzny doprowadziły do włączenia części ziem Orawy i Spisza do Rzeczypospolitej...* - jest również nieprawdziwe, gdyż nie przyczynili się do tego polscy działacze plebiscytowi; o przyłączeniu przesądziła bowiem decyzja Rady Ambasadorów z 28 lipca 1920 roku.

Z przykrością musimy zatem stwierdzić, iż uchwała Sejmu RP z dnia 24 lipca 2020 r. usiłuje zadekretować, w uchwalonym przez siebie akcie ustawodawczym, nieprawdziwy przekaz o zdarzeniach sprzed 100 lat, co jest nie tylko szkodliwe społecznie, lecz również narusza elementarne prawa słowackiej mniejszości narodowej, żyjącej na należących do Polski częściach Spisza i Orawy. Uchwała wspiera nieprawdziwy obraz przeszłości, co z poszanowaniem praw człowieka, jak również praw wynikających z ustawy z 5 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych, nie ma nic wspólnego. To ewidentne fałszowanie historii nie może być *nauką miłości do Ojczyzny oraz źródłem patriotycznej dumy*. Wnosimy zatem o jej rychłą reasumpcję.

Z poważaniem

SEKRETARZ GENERALNY
[Podpis]
dr Ludomił Molitoris

PRZEWODNICZĄCY
ZARZĄDU GŁÓWNEGO
[Podpis]
prof. zw. dr hab. Józef Ciągwa

Do wiadomości:

1. Jego Ekscelencja Andrej Droba
Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny Republiki Słowackiej
00-581 Warszawa, ul. Litewska 6
2. Pan prof. Tomasz Grodzki
Marszałek Senatu RP
00-902 Warszawa, ul. Wiejska 4/6/8
3. Pani Posel Wanda Nowicka
Przewodnicząca Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
00-902 Warszawa, ul. Wiejska 4/6/8
4. Pan Posel Borys Budka
Przewodniczący Koalicji Obywatelskiej
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
00-902 Warszawa, ul. Wiejska 4/6/8
5. Jerzy Polaczek
Przewodniczący Polsko-Słowackiej Grupy Międzyparlamentarnej
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
00-902 Warszawa, ul. Wiejska 4/6/8
6. Panie Posłanki i Panowie Posłowie Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, 00-902 Warszawa, ul. Wiejska 4/6/8

³⁴ AMT Zakopane, AR/107, k. 16-17, list J. Bednarskiego do J. T. Dziedzica, Nowy Targ 4.04.1921.

³⁵ Archiwum Państwowe Kraków, Komenda Wojewódzka Policji Państwowej w Krakowie, 133, Sprawozdanie sytuacyjne za miesiąc wrzesień 1922; T. D u d a, Działalność proczechosłowacka w polskich częściach Spisza i Orawy w okresie międzywojennym. In: *Rocznik Sądecki*, t. 21, 1993, s. 139.